

Інформаційна довідка
щодо створення агенцій регіонального розвитку
в розрізі регіонів України й основних напрямів їх діяльності та співпраці
з органами місцевого самоврядування*

Вступ. Відповідно до статті 19 Закону України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII з метою ефективної реалізації державної регіональної політики Верховна Рада Автономної Республіки Крим та Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські ради та відповідні державні адміністрації, регіональні відділення всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування (у разі членства в такій асоціації усіх територіальних громад відповідної області) можуть засновувати агенції регіонального розвитку у формі неприбуткових установ. Співзасновниками агенцій регіонального розвитку також можуть бути сільські, селищні, міські, районні ради, регіональні торгово-промислові палати, регіональні асоціації підприємців, регіональні відділення всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи асоціації органів місцевого самоврядування регіону, заклади вищої освіти, наукові установи, профільні громадські об'єднання регіону, статутна діяльність яких спрямована на місцевий чи регіональний розвиток.

Типове положення про агенцію регіонального розвитку затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 р. № 258 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання діяльності агенцій регіонального розвитку» від 21 жовтня 2022 р. № 1203).

Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури щороку до 15 березня зобов'язане забезпечувати оприлюднення на своєму офіційному вебсайті звіту про результати діяльності агенцій регіонального розвитку.

Ця інформаційна довідка підготовлена з урахуванням Звіту про результати діяльності агенцій регіонального розвитку за 2022 рік¹.

Основна частина

Щодо створення агенцій регіонального розвитку в розрізі регіонів України. Відповідно до згаданого Звіту про результати діяльності агенцій регіонального розвитку за 2022 рік² у 22 регіонах України агенції регіонального розвитку (далі – АРР) зареєстровані, у 18 регіонах АРР утворені відповідно до законодавства – засновниками є відповідні обласні ради та обласні державні адміністрації. Водночас, відбувається процес припинення діяльності згідно з чинним законодавством агенції регіонального розвитку Донецької області. У Львівській області після припинення юридичної особи АРР у 2021 році

¹ Звіт про результати діяльності Агенцій регіонального розвитку у 2022 році. К., 2023. С. 2. URL: <https://mtu.gov.ua/files/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%90%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D1%83%202022%20%D1%80%D0%BE%D1%86....pdf>

² Там само.

засновано нову юридичну особу «Агенція регіонального розвитку Львівської області» у формі комунальної установи.

АРР відсутні в Миколаївській та Харківській областях³.

Щодо основних напрямів діяльності агенцій регіонального розвитку.

У 2022 році 17 АРР здійснювали свою діяльність згідно з напрямами (завданнями), визначеними Законом України «Про засади державної регіональної політики», типовим положенням про АРР, та обумовлювалася перспективними й поточними потребами регіонів. АРР брали участь у розробленні, впровадженні, проведенні моніторингу та оцінювання реалізації регіональної стратегії розвитку й відповідного плану заходів, проектів регіонального плану відновлення та розвитку, планів відновлення та розвитку територіальних громад; у підготовці та реалізації проектів (програм) регіонального / місцевого розвитку; у розробці та наданні допомоги органам місцевого самоврядування (далі – ОМС) щодо опрацювання їх стратегій розвитку, наданні консультативно-методичної допомоги ОМС.

Задля сприяння економічному розвитку регіонів діяльність АРР була спрямована на залучення інвестицій, співробітництво з інвесторами, розвиток підприємництва тощо.

У більшості регіонів діяльність АРР спрямовувалася на протидію (подолання наслідків) збройної агресії Російської Федерації (далі – РФ) проти України, у тому числі на забезпечення логістики з надання гуманітарної та іншої допомоги цивільному населенню, ввезення гуманітарної допомоги з-за кордону; надання допомоги внутрішньо переміщеним особам; сприяння релокації виробничих підприємств на безпечні території; підготовку та реалізацію грантових проектів для подолання наслідків військової агресії РФ; залучення інвестиційних ресурсів, міжнародної технічної допомоги для відновлення зруйнованого майна та інфраструктури регіонів і громад; сприяння волонтерській діяльності в області, зокрема для територіальної оборони області та Збройних Сил України тощо.

Щодо співпраці з органами місцевого самоврядування.

Агенція регіонального розвитку Житомирської області у 2022 році провела аналіз потреб територіальних громад Житомирської області в розробці стратегій розвитку задля підготовки пропозицій до співпраці в межах проекту USAID «Говерла». 15 територіальних громад області повідомили про потребу у розробці відповідних стратегій розвитку. Агенція розробила інвестиційний паспорт Станишівської територіальної громади Житомирського району українською та англійською мовами, а також надавала консультації Пулинській територіальній громаді Житомирського району щодо розробки інвестиційного паспорту. Загалом протягом 2022 року Агенція надала понад 90 годин

³ Звіт про результати діяльності Агенцій регіонального розвитку у 2022 році. К., 2023. С. 2. URL: <https://mtu.gov.ua/files/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%90%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D1%83%202022%20%D1%80%D0%BE%D1%86....pdf>

консультацій громадам області щодо залучення гуманітарної допомоги та інвестицій, написання грантових проєктів. У результаті було знайдено 14 інвестиційних майданчиків та виявлено 9 перспективних інвестиційних проєктів.

Агенція супроводжує реалізацію 6-ти інвестиційних проєктів у Житомирській області, зокрема: створення цеху сушки-заморозки ягід у Брусилівській громаді; вирощування лохини на земельних ділянках загальною площею до 100 га; виробництво веганських бургерів; створення фотоелектростанції потужністю від 5 МВт; запуск агронасіневої фабрики; розширення виробництва спортивних матів.

У березні 2022 року на базі Агенції був створений «Волонтерський штаб Дія. Разом», у межах діяльності якого налагоджено співпрацю з міжнародними волонтерськими організаціями для залучення гуманітарної допомоги мешканцям Житомирської області. Зокрема, було надано понад 100 тонн міжнародної гуманітарної допомоги через організований пункт видачі допомоги переміщеним особам, людям похилого віку, дітям-інвалідам, дітям-сиротам, малозабезпеченим сім'ям. Сформовано понад 580 комплектів для забезпечення сімей та понад 300 персональних допомог для територіальних громад області і громад східної України. Надано допомогу понад 50 закладам охорони здоров'я, 3 центрам соціальних послуг, 18 територіальним громадам, 5 інтернатам, а також понад 70 фізичним особам. З метою фіксації руйнувань інфраструктури в області внаслідок військових дій Агенція долучила 6 територіальних громад області до проєкту «Rebuild UA».

Агенція регіонального розвитку Закарпатської області провела моніторинг 64 територіальних громад області стосовно забезпечення й реалізації стратегічного планування та розвитку громад. Виявлено, що 15 територіальних громад області потребують розроблення стратегії розвитку. Надано 92 консультації з питань економічного розвитку та консультаційно-методичну допомогу органам місцевого самоврядування в розробці стратегій розвитку. Здійснено супровід із розробки інвестиційних паспортів 4 територіальних громад області. З метою активізації соціально-економічного розвитку підписано 6 меморандумів про співпрацю з територіальними громадами області. Надано експертну підтримку в пошуку актуальних програм і проєктів регіонального розвитку 21 громаді області.

У зв'язку з військовою агресією РФ проти України та веденням активних бойових дій на території Запорізької області *Агенція регіонального розвитку Запорізької області* не мала можливості повноцінно здійснювати свою діяльність у 2022 році. Агенція забезпечувала системне надання гуманітарної допомоги мешканцям громад на лінії фронту, на окупованих територіях, а також внутрішньо переміщеним особам, які мешкають у місті Запоріжжя.

Агенція регіонального розвитку Київської області займалася питаннями релокації бізнесу на Київщину, інвестиційними проєктами та проєктами й концепціями розвитку індустріальних парків. Підписано меморандум про співпрацю зі Ставищенською селищною радою. Організовано комунікацію з територіальними громадами Київської області (через власний Telegram канал).

Відповідь на запит надається протягом 24 годин, у результаті опрацьовано 120 запитів і надано понад 300 варіантів пропозицій. Також у 2022 році проведено 3 опитування, до яких долучилися 50 % територіальних громад.

Агенція регіонального розвитку Кіровоградської області у січні – лютому 2022 року забезпечила надання допомоги територіальним громадам області щодо актуалізації діючих і розробки нових стратегій розвитку. Фахівці Агенції підготували інформаційно-методичні матеріали та провели дві консультації в режимі онлайн для територіальних громад області з питань організації роботи щодо дослідження потенційної СМАРТ-спеціалізації громади. Також підписано 3 меморандуми, у межах яких фахівці Агенції організували консультаційну підтримку для Ганнівської, Великосяверинівської та Глодоської територіальних громад. Розглянуто можливості для залучення додаткових інвестиційних ресурсів шляхом підтримки розвитку підприємництва. Разом із громадами опрацьовано 11 потенційно привабливих для підприємницької діяльності майданчиків.

У зв'язку з військовою агресією РФ проти України та веденням активних бойових дій на території Луганської області *Агенція регіонального розвитку Луганської області* не мала можливості повноцінно здійснювати свою діяльність у 2022 році.

Агенція регіонального розвитку Одеської області налагодила комунікації з 91 територіальною громадою області, провела 47 виїзних зустрічей-консультацій із громадами щодо стратегічного планування роботи. Також забезпечено інформаційне обслуговування громад (створений чат для оперативної комунікації та обміну інформацією). Проаналізовано дані територіальних громад Одеської області та створено портфолію громад із деталізованою інформацією щодо потреб й актуальних проектів. Розпочата робота щодо написання 11 стратегій регіонального розвитку та актуалізації 3 стратегій регіонального розвитку. Підписано 12 договорів про надання інформаційно-консультаційних послуг. У межах роботи над Дунайською транснаціональною програмою Агенцією надані консультації 10 територіальним громадам і розроблено концепції проектів для 2 територіальних громад.

Агенція регіонального розвитку Полтавської області як розробник грантової заявки разом із представниками органів місцевого самоврядування із 7 територіальних громад Полтавської області виграла грантовий проект «Консорціум територіальних громад як запорука сталого розвитку малого та середнього підприємництва». Систематизовано інформацію 60 громад області про наявність стратегій розвитку територіальних громад. Також налагоджено співпрацю з Білицькою, Машівською та Козельщинською селищними територіальними громадами щодо розробки відповідних стратегій розвитку.

Агенція регіонального розвитку Рівненської області у 2022 році здійснювала спільно з Привільненською територіальною громадою реалізацію проекту «Індустріальний парк Liberty» у межах проекту «Розвиток мережі індустріальних парків «Західний індустріальний кластер». Також Агенція взяла участь у реалізації проекту «Пілотне впровадження ініціативи з розвитку громад (мегагромади)», у рамках якого було: підготовлено та проведено заходи, зустрічі;

підготовлено інформаційні матеріали, пов'язані з реалізацією проекту; організовано проектну діяльність та виконання завдань; забезпечено медіа підтримку; організовано та проведено стратегічні сесії тощо. Агенцією здійснено збір, аналіз та розміщення даних про смарт-спеціалізацію Рівненської області на платформі Smart Specialisation Platform.

Агенція регіонального розвитку Сумської області підписала меморандуми про співпрацю з Білопільською, Роменською, Попівською та Великописарівською громадами. Також заплановано оформлення вже налагодженого партнерства із Шосткинською, Конотопською, Дубов'язівською, Миколаївською (селищною), Боромлянською, Новослобідською, Хотінською, Шалигинською, Синівською, Нижньо-сироватською територіальними громадами. За результатом постійного моніторингу конкурсних програм міжнародної технічної допомоги за 2022 рік Агенцією надіслано 122 адресні пропозиції територіальним громадам щодо участі у грантових конкурсах для них, їх комунальних установ і громадських організацій. У зв'язку з цим Агенцією надано 54 консультації та взято участь у складанні 34 конкурсних заявок.

Грошовий еквівалент залученої Агенцією матеріальної та фінансової допомоги громадам у 2022 році склав 7858,9 тис. гривень, зокрема за такими напрямками: фіксація збитків, завданих збройною агресією: оцифровка руйнувань у найбільш постраждалих громадах області (Боромлянській, Тростянецькій та Охтирській), створення ортофотопланів для 6 громад, отримання від ПРООН автомобіля для використання обласною групою з обстеження руйнувань, придбання енергогенеруючих пристроїв і комплектуючих для спецтехніки (4040 тис. гривень); підтримка сфери охорони здоров'я у громадах (ліки та медичне обладнання, комплектуючі для реанімації, паливно-мастильні матеріали для невідкладної швидкої допомоги – 2874 тис. гривень); сприяння продуктивній безпеці в територіальних громадах (обладнання для локальної переробки сільськогосподарської продукції – 412 тис. гривень); підвищення інвестиційної привабливості регіону, у тому числі обрахунок інвестиційного індексу для Шосткинської та Сумської громад (40 тис. гривень).

Агенція регіонального розвитку в Тернопільській області провела консультації з органами місцевого самоврядування щодо можливості створення індустріальних парків в окремих територіальних громадах Тернопільської області.

Агенція регіонального розвитку Херсонської області у зв'язку з військовою агресією РФ проти України та веденням активних бойових дій на території Херсонської області не мала можливості повноцінно здійснювати свою діяльність у 2022 році. Однак були проведені заходи гуманітарного характеру.

Агенція регіонального розвитку Хмельницької області надала консультації 3 територіальним громадам щодо розробки й затвердження стратегії розвитку громади, виконання плану заходів із її реалізації. У вересні 2022 року Агенцією представлено досвід реалізації проекту з Картування промислових відходів у Славутській громаді. Агенція спільно з консультантами шведської компанії Sweso презентувала методіку картування й рекомендації щодо мінімізації промислових відходів у Славутській громаді.

Фахівці Агенції на постійній основі здійснюють моніторинг актуальних грантових конкурсів та інформують про них органи державної влади та органи місцевого самоврядування, комунальні заклади, громадські організації та організації з підтримки бізнесу. У звітному періоді підготовлено й поширено 13 дайджестів конкурсів і грантів, останній дайджест охоплював аудиторію з 293 адресатів. Фахівцям 14 територіальних громад, комунальних закладів, вищих навчальних закладів надано 56 консультації та роз'яснення умов грантових конкурсів, підготовки заявок на них.

Агенція регіонального розвитку Черкаської області для Золотоніської територіальної громади Черкаської області впровадила партнерський проект «Соціальна адаптація під час кризи», який реалізується громадською спілкою «Громадські ініціативи України» у 9 областях України. Метою проекту є інтеграція внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади шляхом їхньої соціальної адаптації, зокрема проведено: майстер-класи, тренінги, інтеграційні заходи на загальну суму понад 150 тис. гривень. У лютому 2022 року надано 32 письмові консультації / рекомендації щодо концепцій розвиткових проектів від територіальних громад у рамках конкурсу, оголошеного Агенцією у грудні 2021 року. Також щомісяця Агенцією надавалося від 10 і більше усних / онлайн-консультацій представникам громадських організацій, територіальних громад, мікро-, малого бізнесу щодо розробки проектів на актуальні грантові конкурси.

Агенція регіонального розвитку Чернівецької області у 2022 році здійснила моніторинг і поширила серед громад області інформацію щодо можливостей участі в міжнародних програмах та конкурсних відборах проектів на отримання грантів. Також Агенцією надано: допомогу у підготовці 16 проектів місцевого економічного розвитку для конкурсів проектів; консультації Хотинській міській раді щодо підготовки проектів для Дунайської транснаціональної програми; підтримку Департаменту соціально економічного розвитку Чернівецької міської ради щодо залучення проекту від CIVITTA, спрямованого на розвиток логістичної системи аграрного сектору Чернівецької області.

Агенцією також забезпечено: надання підтримки Департаменту соціально-економічного розвитку Чернівецької міської ради щодо створення індустріального парку в м. Чернівці; супроводження потенційних інвесторів щодо розвитку логістичної інфраструктури в Теремблеченській та Глибоцькій громадах. Надана підтримка в налагодженні співпраці між Хотинською територіальною громадою та органами місцевого самоврядування країн Європейського Союзу. Агенцією надавалася допомога Карапчівській сільській раді в реалізації проекту транскордонного співробітництва по програмі «Румунія – Україна 2014–2020».

Агенція регіонального розвитку Чернігівської області для представників органів місцевого самоврядування 23 серпня 2022 року провела консультації щодо SWOT-аналізу економічного потенціалу громад. У 2022 році проведено конкурс для громад із дослідження та створення стратегії розвитку велосипедного руху, в результаті якого Варвинська, Ніжинська та Куликівська громади напрацьовують спільно з експертами концепції розвитку велосипедної

інфраструктури. Взято участь у розробці проектів розвитку громад в умовах воєнного стану в межах проекту UNDP Ukraine / ПРООН в Україні для представників Ніжинської та Прилуцької громад Чернігівської області.

У зв'язку з відсутністю фінансування *Агенція регіонального розвитку Волинської області* й *Агенція регіонального розвитку Івано-Франківської області* впродовж 2022 року не здійснювали свою діяльність, *Агенція регіонального розвитку Дніпропетровської області* фактично не розпочала свою діяльність.

Висновки. В умовах воєнного стану АРР займаються як реалізацією визначених функцій, так і нетиповими завданнями, які є вимушеними та необхідними. Головним чином, це стосується питань надання гуманітарної допомоги населенню, сприяння відновленню територій, які постраждали внаслідок війни, відновлення (релокації) бізнесу, залучення інвестиційних ресурсів, міжнародної технічної допомоги, грантових проектів для подолання наслідків військової агресії РФ.

Не всі зареєстровані АРР здійснюють повноцінну діяльність із причин відсутності необхідного гарантованого мінімального рівня забезпеченості фінансовими ресурсами, неукомплектованості кадрами.

Всі 17 діючих АРР у 2022 році співпрацювали з органами місцевого самоврядування, хоча обсяги та види цієї співпраці були різними й залежали від особливостей регіонів, впливу війни на їх розвиток, матеріально-технічного, кадрового і фінансового забезпечення АРР.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*